

Ефективна економіка № 4, 2016

УДК [330.332+330.341.1]«71»(477)

Г. Т. Кулаков,

д. т. н., професор, Білоруський національний технічний університет, м. Мінськ

О. В. Бондар-Підгурська,

к. е. н., доцент кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту ЗЕД,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава

І. І. Хоменко,

завідувач відділу досліджень промислової власності,

Центр інтелектуальної власності та передачі технологій Національної академії наук України, м. Київ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

G. T. Kulakov,

Doctor of Engineering, Professor, Belarusian National Technical University. Minsk

O. V. Bondar-Podhurskaya,

associate professor, Ph.D. in Economics higher education institute of Ukoopspilka the "Poltava University of Economics and Trade"

I. I. Khomenko,

Head of the Department of Industrial Property Researches Center of Intellectual Property and Technology Transfer of NAS of Ukraine, Kyiv

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE ASSESSMENT PROCESS OF INDUSTRY MODERNIZATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE SOCIAL INNOVATION AND SOCIAALLY ORIENTED ECONOMY OF UKRAINE

На основі застосування методів системного аналізу та міждисциплінарного підходу запропоновано науково-методичний підхід щодо оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України, що ґрунтується на законах «золотого перетину» та «оптимальності Паретто», застосуванні критеріїв ефективності, оптимальності, стійкості, органічно вписується в концепцію розвитку інноваційної діяльності в контексті задоволення ЖВІ людини, суспільства, держави, а також дозволяє виявити основні проблеми активізації потенціалу інноваційної діяльності підприємств національної промисловості з позиції задоволення ЖВІ інтересів українського суспільства, необхідність оптимізації стратифікації населення та реструктуризації промисловості як інструменту гармонізації відносин власності. При цьому наголошено на потребі поліпшення якості оцінки прав

інтелектуальної власності та реінжинірингу оцінки ефективності інвестицій як необхідних умов модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України .

There was developed Scientific and methodological approach to the assessment process of industry modernization in the context of sustainable social innovation and socially oriented economy of Ukraine based on the application of methods of systems analysis and interdisciplinary approach. It based on the laws of "golden section" and "Pareto optimality", applying the criteria of efficiency, optimality, stability, organically fits the concept development of innovation activity in the context of person's vital interests satisfaction, society and state. Also it allows identifying the main problems of revitalization innovation capacity revitalization of enterprises of national industry from the position of vital interests satisfaction interests of Ukrainian society, the need to optimize stratification of the population and industry restructuring – tool harmonization of property relations. This emphasizes the need to improve the quality of assessment of intellectual property and reengineering of assessment the investments effectiveness as a necessary condition of industry modernization in the context of sustainable innovative socially oriented economic development of Ukraine.

Ключові слова: модернізація промисловості, оцінка ефективності, інвестиції, сталий інноваційний соціально орієнтований розвиток, інтелектуальна власність, економіка.

Keywords: modernization of industry, the assessment of efficiency, investments, innovative sustainable socially oriented development, intellectual property, economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Однією з стратегічно важливих галузей економіки, яка покликана забезпечити зростання національного багатства, розширене відтворення валового внутрішнього продукту, а також сприяти економічному та соціальному розвитку суспільства є промисловість. Тому, державна політика має бути спрямована на формування передумов досягнення якісно нового рівня розвитку промисловості, посилення її потенціалу, підвищення рівня конкурентоспроможності. При цьому наукомісткий розвиток промислового виробництва доцільно вважати одним з основних індикаторів ефективності інноваційних процесів та успішності проведення реформ у національній економіці, а модернізація промисловості на основі структурних зрушень має створити умови для забезпечення виробництва інноваційної продукції не лише на внутрішньому, а й на зовнішніх ринках.

Вивчаючи Концепцію Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року [1] стає очевидним те, що зростання рівня задоволення життєво важливих інтересів (ЖВІ) населення реально має розпочинатися із структурною перебудовою виробництва із його поживлення. Це передбачає реалізацію державної політики структурно-технологічних змін у промисловості на середньо- і високотехнологічні виробництва шляхом збільшення частки національних розробок на основі синтезу інноваційної та промислової політик, а також цільового використання запланованих фінансових ресурсів із метою розвитку промисловості за рахунок коштів державного бюджету, на засадах залучення кредитів інвестицій, позичок, а також використання переваг корпоративної соціальної відповідальності та державно-приватного партнерства.

При цьому головною диспропорцією, яка стримує економічне зростання і якість життя населення є неприпустимо низька заробітна плата найманих працівників. Низька не взагалі, а по відношенню до невисокої, у порівнянні з провідними західними країнами, продуктивності праці. Так, ґрунтуючись на даних прес-служби Національного форуму профспілок України, які оприлюднюють гостру нинішню проблему в країні: «бідними є ті, хто працює», доцільно говорити про одну із складових механізму формування середнього класу в державі, яка виходить з його соціальних завдань – забезпечення справедливої оцінки вартості праці, а саме про справедливу винагороду громадян залежно від кількості і якості вкладеної праці. Нині в Україні має місце політика знецінення праці. «Навіть, якщо у кого є робота – це не означає, що він буде жити заможнo, або хоча б добре». «Заробіток по-українськи» в півтора рази нижче, ніж межа бідності в сусідніх європейських країнах. У країні склалася така ситуація, що більшість з тих, хто працює, тільки виживають [2].

В умовах слаборозвинених ринкових відносин автоматичного підвищення оплати праці до світового рівня не відбувається, тому завдання по вирівнюванню заробітної плати до світового рівня належить вирішувати державі.

Вишевикладене пов'язано із тим, що під час розробки програм і прогнозів соціально-економічного розвитку фахівці перестали застосовувати методику розрахунку загальної ефективності капітальних вкладень і перейшли на розрахунки комерційної ефективності проектних та інвестиційних рішень передчасно, що підтверджується відсутністю розвинутого ринку праці, який визначає загально визнану міру оплати праці найманих працівників, і вона в десятки разів нижче рівня заробітної плати в економічних розвинених станах [3, с. 21–22]. Ця ситуація стає бар'єром на шляху формування середнього класу – однієї із основних умов та критерію стійкості інноваційного соціально-економічного розвитку України.

Розв'язати виникле протиріччя належить науково-методичного підходу до оцінки модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки.

Аналіз досліджень і публікацій. В цьому напрямі працювали відомі вітчизняні та зарубіжні учені Ю. М. Бажал [4], А. С. Вишневський [5], Г. Т. Кулаков [9, 12], Д. С. Львов [17], П. Г. Нікітенко [9], Д. Родрик [7], В. П. Солов'єв [6]. Дослідженням питань, пов'язаних з оцінкою ефективності інвестицій як основою стійкого інноваційного соціально-економічного розвитку займалися О. В. Бондар-Підгурська [8, 9, 15, 16], М. В. Ярмолович [3].

Проте відсутній комплексний підхід до оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України, залишилися поза увагою питання оцінки ефективності інвестицій та прав інтелектуальної власності як необхідної умови побудови нової економіки.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є розроблення методики оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України та дослідження реінжинірингу оцінки ефективності інвестицій як основної умови стійкого інноваційного соціально-економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Теорія економічного циклу М. І. Туган-Барановського містить ще один актуальний для нас висновок – чим багатша країна, чим більше у ній нагромаджується капіталу, тим гостріше там повинні бути виражені промислові припливи та відпливи, проте наявність значного виробничого потенціалу дозволяє при правильній макроекономічній політиці набагато швидше виправити зазначене кризове становище, ніж у випадку, коли такого потенціалу немає чи він надто малий» [4] – зазначає видатний український вчений Ю. М. Бажал у своїй праці «Сучасність творчості М. І. Туган-Барановського», тим самим підтверджуючи важливість наявності виробничого потенціалу та інтервенціоналізму у країні, що прагне до лідерства.

Крім того Родрик Дені виокремлює тенденцію принципів змін, що сталися за останні двадцять років: «Частка зайнятих у традиційній промисловості розвинених країн неухильно знижується. При цьому продуктивність праці, наприклад, у промисловості США, приблизно на 75 % вища, ніж у решті економіки. І саме в промисловості в результаті інноваційної діяльності спостерігається найбільш інтенсивне підвищення продуктивності праці. Водночас основна маса нових робочих місць припадає на «соціальні та персональні послуги» – найбільш малопродуктивну сферу. Звідси і зростання соціальної нерівності» [7].

Тобто, стає очевидним, що в умовах нестабільності, змін та різноманітних криз, чим характеризується національна економіка нині, подолати негативні явища є цілком можливим за умови впровадження нововведень у промисловість, що спричинить інтенсивне підвищення продуктивності праці, а також зростання економічної динаміки, яка, в свою чергу, за умови соціально орієнтованого розвитку інноваційної діяльності, сприятиме соціальній стабільності та безпеці шляхом задоволення ЖВІ переважної більшості населення країни.

З іншого боку виникає протиріччя між можливостями, наданими зростаючою економічною динамікою за рахунок інноваційного оновлення капіталу промисловості, та виникненням рецидивів щодо посилення проблеми створення робочих місць, що, на нашу думку, актуалізує значення соціально орієнтованого інноваційного вектору розвитку.

В. П. Солов'єв указує на необхідність *комплексного підходу* до вирішення цієї проблеми на прикладі країн Латинської Америки, де продуктивність праці (беруть до уваги лише показники виходу продукції або продуктивності) стрімко зростає з часів лібералізації та відкриття ринків для міжнародної торгівлі. Проте «ці показники досягаються ціною скорочення зайнятості. Звільнені працівники, зрештою, опиняються в менш продуктивних секторах, у тому числі і в нелегальній економіці, що знижує продуктивність праці в цілому по країні, незважаючи на красиві показники промисловості» [6].

На нашу думку, розв'язати протиріччя між зростаючою економічною динамікою за рахунок інноваційного оновлення капіталу та посиленням *проблеми створення робочих місць* покликана *соціально орієнтована економіка*. Соціальна орієнтація інноваційної діяльності передбачає спрямованість національної інноваційної системи на розв'язання проблем соціального розвитку, а саме: підвищення рівня та якості життя, енергоефективності, конкурентоспроможності, соціальної безпеки та стабільності, охорону оточуючого середовища. Тобто, мова йде про соціалізацію інновацій як ідеологію соціально орієнтованої економіки, а також ефективного методологічного інструментарію оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки.

Першочерговим завданням під час розроблення науково-методичного підходу до оцінки модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку національного господарства стає уточнення сутності її базових вихідних критеріїв: 1) критерію оптимальності; 2) критерію ефективності; 3) критерію стійкості соціально-економічним розвитком країни.

У словнику С. І. Ожегова та Н. Ю. Шведової під «**критерієм** (грецького *kriterion* – міра для вирішення) розуміють ознаку, на основі якого відбувається оцінка, визначення, класифікація будь-чого».

Критерієм стійкості системи управління соціально-економічним розвитком країни може бути критичне число незадоволених (61,8 % населення, життєво важливі інтереси яких не задовольняються), і має враховуватися під час моделювання соціально-економічних процесів, особливо в умовах політичних, фінансових, економічних криз, що створює підстави для визначення *соціальної стабільності (стійкості держави)* як одного із основних критеріїв системи управління сталим інноваційним соціально орієнтованим розвитком економіки [9].

Поряд з цим під критерієм оптимальності [10], згідно з Енциклопедичним словником, розуміють «кількісний або порядковий показник, що виражає граничну міру економічного ефекту прийнятого рішення з метою можливості порівняння альтернативних рішень і вибору найкращого. Так, в нашому випадку **критерієм оптимальності** системи управління сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки є максимальна швидкість переходу до більш високого технологічного укладу з мінімальними інвестиціями, що водночас створює підґрунтя для максимального задоволення ЖВІ населення, тобто високого рівня та якості життя, соціальної стабільності, міцної держави, стійкого економічного зростання.

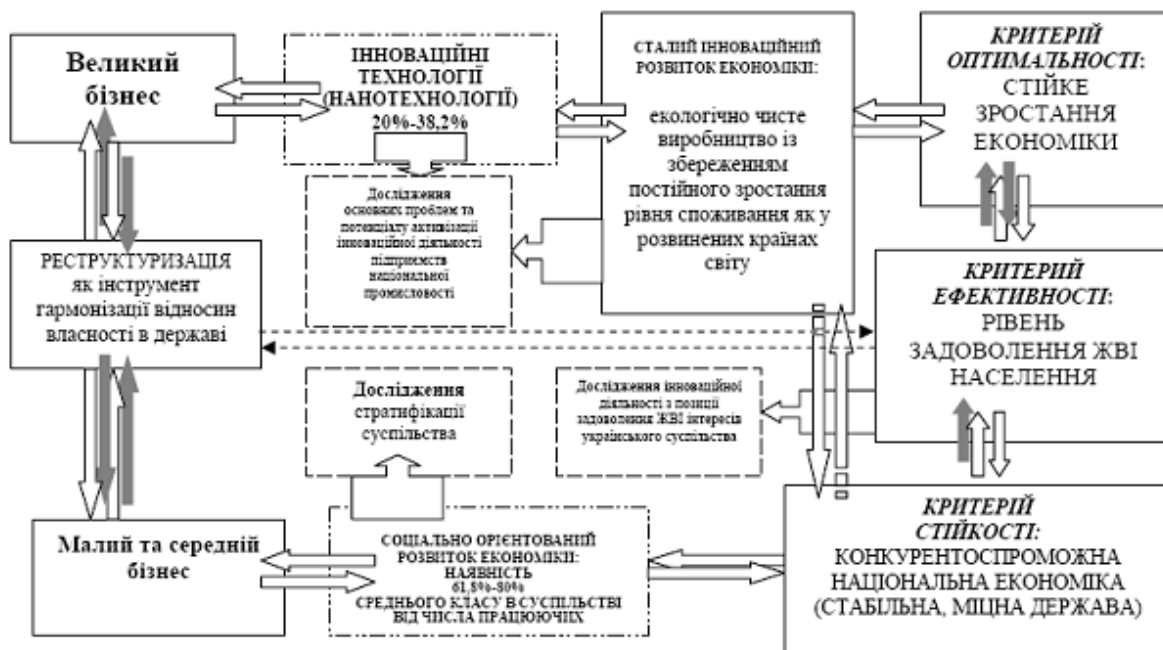
Оскільки національне господарство має в своєму розпорядженні певні ресурси, які спрямовані на задоволення потреб і обмежені, тому необхідно обирати найбільш результативний варіант. Для цього і потрібен **критерій ефективності** системи управління. В нашому випадку – це комплексне відображення якості життя переважної більшості населення, що може бути виражене у вигляді рівня задоволення ЖВІ населення, тобто запас стійкості країни (ЗС).

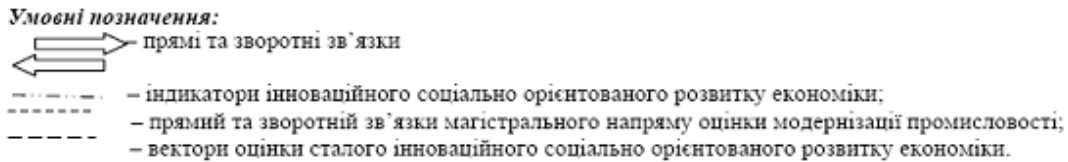
При цьому запасом стійкості (ЗС) ССЕР є різниця між критерієм стійкості системи (КС) і ФЖВІ – відносним числом населення, ЖВІ яких незадоволено:

$$ЗС = КС - ФЖВІ = 0,618 - ФЖВІ \quad (1)$$

Тобто, чим більше запас стійкості (ЗС), тим ефективніша система управління соціально-економічним розвитком країни.

Отже, у відповідь на поставлені завдання Концепцією Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 р. щодо *оптимізації структури промислового виробництва* нами розроблено схему оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України, що ґрунтується на використанні *критеріїв ефективності, оптимальності та стійкості системи управління соціально-економічним розвитком країни*, а також законів «гармонійного розвитку» [11, 12] та принципу «оптимальності Паретто» (рис. 1).

Рис. 1. Структурно-логічна блок-схема оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки України

Джерело: авторська розробка.

Наявність екологічно чистого виробництва зі збереженням постійного росту рівня споживання у розвинутих країнах (ПЕК) та мінімальними викидами CO₂ на душу населення є **базовим індикатором сталого розвитку економіки (екологічна підсистема)**.

Базовим індикатором стійкого інноваційного розвитку економіки є темпи росту ВВП на душу населення на основі інноваційних технологій (нанотехнології) в перспективних галузях промисловості (*економічна підсистема*).

Для оцінки базового індикатору **соціально орієнтованого розвитку економіки** застосовують оптимальну структуру стратифікації населення в країні (*соціальна підсистема*).

При цьому *критерієм ефективності* є рівень задоволення ЖВІ населення (не менше 61,8 % населення країни), *критерієм оптимальності* – швидкість зростання економіки (залежить від наявності інноваційних технологій (нанотехнології) 20 %–38,2 % від загального числа продукції і технологічних процесів, що випускаються), *критерієм стійкості* – наявність 61,8 %–80 % середнього класу від числа працюючих в суспільстві.

Тобто, соціально орієнтований розвиток економіки має бути спрямований на формування такої структури стратифікації населення, де 61,8 – 80 % складає середній клас, що самостійно задовольняє свої ЖВІ. Відповідно, чим більша кількість представників середнього класу, тим більш стійка (міцна) держава, тим вищий рівень соціальної стабільності.

У нас критерій стійкості системи управління соціально-економічним розвитком країни розглядається як єдина відносна величина 0,618, тобто 61,8 % населення задоволених своїми ЖВІ. Якщо фактичне число людей менше, то країна з часом втрачає стійкість (*наприклад*, в технічній системі стійкість в цьому випадку втрачається відразу, а в соціально-економічній – згодом настає революція або повний розпад (ентропія) державної влади). У іншому випадку – якщо фактично – більше 0,618, то виникає запас стійкості системи як параметр, що характеризує ефективність соціально-економічного розвитку. Тобто, чим більше запас стійкості, тим ефективніше соціально-економічний розвиток країни.

Таким чином, методика оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки передбачає: **1) характеристику основних проблем та потенціалу активізації інноваційної діяльності підприємств національної промисловості; 2) моніторинг розвитку інноваційної діяльності з позиції задоволення ЖВІ українського суспільства; 3) оцінку стратифікації суспільства; 4) дослідження реструктуризації як інструменту гармонізації відносин власності в країні (великий, середній і малий бізнес).**

Варто наголосити, що дослідження основних проблем та потенціалу активізації інноваційної діяльності підприємств національної промисловості актуалізують питання **якості оцінки прав інтелектуальної власності та активізації патентно-ліцензійної діяльності** як одного із чинників нової моделі економічного зростання, одним із інструментів яких є маркетингові наукові дослідження, що містять елементи патентних досліджень і дозволяють оцінити перспективність розробки та майбутню зацікавленість в ній споживачів (підприємця чи окремого покупця).

Необхідність активізації патентно-ліцензійної діяльності в Україні, як суттєвого чинника нової економіки, вказує той факт, що в більшості розвинутих країн компанії вкладають в інтелектуальну власність (нематеріальні активи) більше, ніж в матеріальні. Наприклад, в Європі інвестиції в нематеріальні активи становлять 9,1 % ВВП [13].

За даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) компанії стали активніше торгувати правами інтелектуальної власності та ліцензувати їх. Наприклад, доходи від роялті та ліцензійних зборів у міжнародному масштабі зросли з 2,8 млрд. доларів США в 1970 р., до 27 млрд. доларів США в 1990 р. і приблизно до 180 млрд. доларів США в 2009 р. – темпи, що випереджають ВВП [14]. У європейських країнах патенти на винаходи, промислові зразки, торговельні марки, інші об'єкти права інтелектуальної власності складають 80 % від ринкової вартості компанії.

В організаціях НАН України створено відділи трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності відповідно до Розпорядження Президії НАН України № 15 від 16.01.08 р., що створило підґрунтя для поступового відновлення системи цілеспрямованого проведення маркетингових та патентно-кон'юнктурних досліджень. При цьому єдиним актом, що визначає правові, економічні, організаційні та фінансові засади державного регулювання діяльності у сфері трансферу технологій нині є Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» прийнятий у вересні 2006 р., стаття 18 якого регламентує проведення патентно-кон'юнктурних досліджень у сфері трансферу технологій, а

саме: 1) патентно-кон'юнктурні дослідження проводяться під час розроблення науково-технічних прогнозів розвитку технологій та їх складових, під час їх створення, визначення доцільності набуття та/або передачі прав на них, під час підготовки до виробництва продукції з їх застосуванням; 2) патентно-кон'юнктурні дослідження проводяться відповідно до затверджених державних стандартів та методик.

В 2015 р. спеціалістами Центру інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України підготовлено та направлено до Міністерства освіти і науки України «Проект національного стандарту» та «Методику проведення патентно-кон'юнктурних досліджень», яку пропонується використовувати у сфері трансферу технологій на етапах розроблення, створення та використання об'єкта господарської діяльності та потенціалу активізації інноваційної діяльності підприємств національної промисловості.

Стосовно другого етапу розробленої методики. Оцінка розвитку інноваційної діяльності з позиції задоволення ЖВІ інтересів українського суспільства передбачає характеристику тенденцій змін основних показників розвитку інноваційної діяльності, що використовує Державна служба статистики України, а також визначення рівня задоволення ЖВІ населення (ФЖВІ) на основі експертного методу та формування висновку щодо необхідності активізації соціально орієнтованого розвитку інноваційної діяльності національної економіки.

При цьому під час визначення рівня задоволення ЖВІ населення (ФЖВІ) нами рекомендовано застосувати методику «Визначення рівня задоволення ЖВІ населення», що передбачає експертну оцінку таких параметрів: а) особиста безпека, свобода слова, друку, доступ до інформації; б) здоров'я (збереження, попередження захворювань, лікування); в) житло; г) харчування; д) робота; е) матеріальне становище, включаючи фінансове (доходи, з/п); ж) екологія середовища проживання; з) освіта, наука; к) умови відпочинку, дозвілля; л) успіх в житті (досягнення життєвих цілей), задоволення ЖВІ, включаючи духовні. Кожному критерію присвоюється вага «0,1», якщо суб'єкт вважає даний інтерес задоволеним, і «0», якщо інтерес суб'єкту не задоволено. Оцінка рівня задоволення ЖВІ населення здійснюється нами за формулою [15]:

$$O = \sum_{i=1}^n (B_i \times V_i) \quad (2)$$

де O – оцінка рівня задоволення ЖВІ населення (в балах);

B_i – кількість балів за i -тим критерієм;

n – кількість передбачених методикою показників (критеріїв).

Максимальна сума ваги повинна дорівнювати одиниці:

$$\sum_{i=1}^n B_i = 1 \quad (3)$$

Проведене авторами за допомогою спеціаліста відділу досліджень промислової власності Центру інтелектуальної власності та передачі технологій Національної академії наук України вибіркоче соціальне опитування представників промисловості м. Полтави та Полтавської області 2014 р. дозволило сформулювати наступні результати (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати вибіркового соціального опитування «Визначення рівня задоволення ЖВІ представників промисловості» на підприємствах м. Полтави та Полтавської області 2014 р.

Параметри	Кількість респондентів, які дали відповідь		
	Так	Ні	Інше
Загальний рівень задоволення ЖВІ представників промисловості, %	37,6	56,5	5,9
Усього: 278	105	158	15

Невеликий відсоток задоволених респондентів доводить відсутність головного стимулу у представників промислової сфери – гідного рівня заробітної плати, що стримує економічне зростання і якість життя населення, і є виступає головною диспропорцією національної економіки: низька заробітна плата по відношенню до невисокої, у порівнянні з провідними західними країнами, продуктивності праці.

Світовий досвід свідчить про високу стимулюючу роль високої оплати праці. Вважається, що реальне зростання заробітної плати в 10–12 % в рік може забезпечити зростання продуктивності праці на 7–9 %. Звідси формулюється принципове положення, що ринкова заробітна плата – це не боротьба із бідністю, а боротьба за ефективність виробництва !!! [3, с. 23].

Тобто мова йде про необхідність реінжинірингу методики оцінки ефективності інвестицій, перш за все, як у промисловості та й у національному господарстві загалом.

Реалізація реінжинірингу бізнес-процесів як універсального інструменту інноваційного розвитку економіки передбачає: 1) реінжиніринг в сфері освіти і науки – це перебудова творчого і навчального процесу із застосуванням трансмотиваційних технологій; 2) реінжиніринг методики оцінки ефективності інвестицій. З метою гармонізації життєво важливих інтересів всіх учасників процесу доцільно провести реінжиніринг методики оцінки ефективності інвестицій, на думку експерта в інноваційних питаннях М. В. Ярмоловича [3, с. 5], що є основою формування інноваційно орієнтованої інвестиційної політики нової економіки; 3) реінжиніринг трансферу технологій – це перебудова відносин учасників інноваційного процесу в контексті гармонізації національних інтересів з позиції часу і простору; 4) реінжинірингу комерціалізації результатів інноваційної діяльності – це перебудова системи інтересів учасників [8]. Тобто, активізація розвитку інноваційної діяльності промисловості на основі реінжинірингу бізнес-процесів є реальною на основі комплексного підходу, що передбачає симбіоз реінжинірингу в сфері освіти, науки, трансферу технологій, комерціалізації результатів інноваційної діяльності, а також методики оцінки ефективності інвестицій, що в межах цієї статті стає предметом дослідження в контексті модернізації національної промисловості.

На основі порогових значень ефективності інвестицій відкривається можливість постановки завдань щодо виведення економіки на більш високий рівень оплати праці та вирішення соціальних питань у віддаленій перспективі з розстановкою проміжних порогових параметрів у часі. Вони будуть служити в якості орієнтирів цільових завдань інвестиційної та всієї економічної політики, задаючи параметрами планування і прогнозування соціально-економічного розвитку на середньо та довгострокову перспективу, на які повинні орієнтуватися всі інші показники планів, програм, прогнозів. Це свідчить про якісно новий рівень науково обґрунтованої методології планування, орієнтованої на вирішення соціально-економічних завдань розвитку країни, що враховує зростаючі соціальні потреби обумовлені світовими досягненнями.

Підвищення заробітної плати працівників у країні загалом та промисловості, зокрема, до світового рівня оплати праці дозволяє не лише підсилити рушійні сили економічного розвитку, які підносять виробництва країни до світового рівня ефективності. Вирішення цього завдання забезпечить підвищення життєвого рівня більшості населення (61,8 % – критерій стійкості), вирівнювання доходів, формування середнього класу [9; 16].

Необхідно звернутися до питання про престиж і стимули для творця нового знання, що надзвичайно важливо в період побудови нової економіки. Так, вивчаючи напрацювання професора Д. С. Львова [17] слід відзначити той факт, що при переході до економіки знань стрімко зростає роль інтелектуальної складової праці в загальному обсязі витрат, і саме тут змінюється сам підхід до оцінки праці творця нового знання, і відображає одну зі специфічних особливостей економіки знань. Якщо в класичній теорії, ціна того чи іншого ресурсу або продукту визначається гірше з наявних умов виробництва, то в економіці знань, в силу її відмінних рис, цінність праці творця нового знання вже ніяк не може замикатися на гірші умови використання. Знання не має обмежень, і в кінцевому рахунку, формує ціну товару. І в силу цього, ціна праці творця нового знання не може бути пов'язана зі специфічними умовами оплати праці в тій чи іншій національній економіці. Ціна цього специфічного товару виходить за національні рамки і, в кінцевому підсумку, природно орієнтується не на погані або середні умови виробництва в тій чи іншій країні, а на кращі в світовому масштабі.

При цьому виконуючи завдання державної інноваційної політики у сфері комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності (ОПВ) виникає об'єктивна необхідність перетворення ОПВ – ідей, знань, розробок, технологій у предмет купівлі-продажу. На нашу думку, повинно відбуватися у наукових співробітників усвідомлення того, що ОПВ – це товар, який варто оцінювати та продавати. При цьому винахідник повинен бачити як користь установи, так і свою власну.

Ми приєднуємося до думки академіка Д. С. Львова про необхідність встановлення справедливої оплати праці творця нових знань: «Праця творця нового знання повинна оцінюватися за рамками національних обмежень по найкращим умовам, які склалися сьогодні в країнах-лідерах науково-технічного прогресу...Що ж стосується джерел додаткового фінансування праці творців нових знань, то питання, елементарно просто може бути вирішене в нинішній системі бюджетних відносин. Для цього необхідно лише змінити механізм первинного розподілу чистого доходу: підвищити навантаження на надприбутки великого бізнесу, а також на нерухоме майно та землю, що належить окремим його представникам» [17, с. 36]. Якість життя суспільства має визначатися «різноманітністю життєвих благ, які можуть бути гарантовані кожному його члену, включаючи і таке благо, як робота не лише заради заробітку. І таке благо, як час, вільний від роботи заради заробітку. Цим гарантованим пакетом і повинна в кінцевому рахунку вимірюватися ефективність економіки» [17, с. 22–23]. Нехтування даними принципами

неминуче веде до руйнування духовної основи суспільства, до його соціального виродження. Такий підхід дозволить сформулювати гідну національну еліту – національний істеблїшмент, і позитивно вплине на формування середнього класу в суспільстві.

Економічний розвиток України має характеризуватися кількісним зростанням і належним якісним поліпшенням, яке обумовлюється наявністю розвиненого *ринку праці* та *ринку нововведень*. Проте поки ці ринки не функціонують, слід задіяти механізми по виконанню функцій, які генеруються названими ринками, що передбачає використання тріади оціночних параметрів: ефекту, ефективності та нормативів ефективності інвестицій.

Оціночним критерієм ефекту рекомендовано обрати показник **доданої вартості і ВВП**, за умови, що вони будуть обчислюватися не із загального обсягу виробництва товарів і послуг, **а від обсягу їх реалізації**. *Тоді зміниться економічна природа показників, вони втрачать витратний характер.*

Це буде формувати у виробників попит на інноваційні рішення, що дозволить підвищити ефективність виробництва. Попит буде породжувати пропозицію, а також конкурентну боротьбу за його реалізацію, і разом з тим, розвиток зазначеного ринкового інституту, що дозволить запустити в дію механізми становлення ринку праці та ринку нововведень і, таким чином, сприятиме розбудові сталої інноваційної соціально орієнтованої економіки України.

При цьому кожен показник повинен отримати новий якісний зміст, який зумовлює мотиви поведінки суб'єктів господарювання, що формуються ринком праці і ринком нововведень одночасно. Ринок праці має важливе значення як сили створювача попиту на інновації, що встановлює ринкову вартість робочої сили. Вихід на неї є необхідною умовою визначення міри ефективності інвестицій. Тобто, показник ефективності інвестицій та його нормативна величина повинні відповідати ринковій мірі достатності, і забезпечувати зростання заробітної плати до світового рівня. У міру виходу на цей рівень буде відбуватися становлення ринку праці, який встановлює суспільно достатню міру його оплати. В результаті будуть задіяні економічні важелі, необхідні для переходу на інноваційно орієнтовану економіку [3, с. 25–26].

В Україні виконання зазначеного завдання має стати прерогативою органів державного управління економікою, де *вирівнювання доходів відбудеться не шляхом їх перерозподілу, а на основі економічного потенціалу зростання заробітної плати*. Тобто механізми зростання доходів і заробітної плати слід задіяти вже на етапі відбору інвестиційних проектів. Прийняті порогові значення ефективності інвестицій можна використовувати як орієнтири цільових завдань інвестиційної та економічної політик, а також параметрами планування і прогнозування соціально-економічного розвитку країни на середньо та довгострокову перспективи.

Всі ці процеси, на нашу думку, слід віднести до кардинальних змін – реінжинірингу оцінки ефективності інвестицій під час проведення процесів модернізації промисловості в контексті сталої інноваційної соціально орієнтованого розвитку економіки України.

Результати виконання першого та другого етапу методики зумовлюють наступні етапи запропонованої авторами методики, а саме необхідність оптимізації стратифікації суспільства та застосування реструктуризації як інструменту гармонізації відносин власності в країні (великий, середній і малий бізнес).

Висновки. Отже, запропоновано науково-методичний підхід та структурно-логічну блок-схему щодо оцінки процесів модернізації промисловості в контексті сталої інноваційної соціально орієнтованого розвитку економіки України. При цьому визначено базові індикатори та критерії системи управління сталим інноваційним соціально орієнтованим розвитком економіки. Рекомендовано застосовувати «Проект національного стандарту» та «Методику проведення патентно-кон'юнктурних досліджень» у сфері трансферу технологій на етапах розроблення, створення та використання об'єкта господарської діяльності. На основі проведеного соціального опитування «Визначення рівня задоволення ЖВІ представників промисловості» виявлено низький рівень задоволення ЖВІ у респондентів промислової сфери. Встановлено, що основне протиріччя – низька заробітна плата по відношенню до невисокої продуктивності праці реально розв'язати шляхом реінжинірингу оцінки інвестицій.

Список використаної літератури.

1. Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 [Електронний ресурс] : розпорядження від 17 лип. 2013 р. № 603-р із змінами і доповненнями // Ліга Закон : [головний правовий портал України] / Інформаційно-аналітичний центр «Ліга». – Електрон. текст. дані. – [Київ], 1991–2016. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KR130603.html (http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KR130603.html) (дата перегляду: 12.07.2013). – Назва (http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=31:2010-06-13-21-09-40&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27%20Назва) з титул. екрана.

2. Інтернет-сервер офіційного сайту національного форуму профспілок України. Соціальні підсумки 2011 року: прірва між багатими і бідними та ліквідація соціальних зобов'язань. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://maidan.org.ua/2011/12/sotsialni-pidsumky-2011-roku-prirva-mizh-bahatymy-i-bidnymy-ta-likvidatsiya-sotsialnyh-zobovyazan>

(<http://maidan.org.ua/2011/12/sotsialni-pidsumky-2011-roku-prirva-mizh-bahatymy-i-bidnymy-ta-likvidatsiya-sotsialnyh-zobovyzan>)

Назва (http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=31:2010-06-13-21-09-40&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27%20Назва) з екрана_ Дата_ перегляду: 28.12.2015.

3. Ярмолевич М. Ф. Формирование нового облика экономики на основе перехода к инновационно-ориентированной инвестиционной политике / М. Ф. Ярмолевич // Научный доклад на постоянно действующем методологическом семинаре «Мировая экономика»; Ин-т экономики Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – 38 с.

4. Бажал Ю. М. Сучасність творчості М. І. Туган-Барановського [Електронний ресурс] / Ю. М. Бажал // Інститут еволюційної економіки : сайт / ІЕЭ. – [Київ], 2004–2016. – Режим доступу: http://iee.org.ua/ru/sub_page/5 (http://iee.org.ua/ru/sub_page/5/) (дата перегляду: 24.11.2015). – Назва (http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=31:2010-06-13-21-09-40&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27%20Назва) з титул. екрана.

5. Вишневыскій А. С. Социальная ориентация производства: роль в процессе социализации экономики Украины и направления структурных изменений / А. С. Вишневыскій // Економіка промисловості. – 2014.– № 2 (66). – С. 68–77.

6. Соловьев В. П. Новые возможности и новые проблемы инновационного развития экономики: опыт самоинтервью / В. П. Соловьев // Инновации. – 2011. – № 9 (155). – С. 90–97.

7. Родрик Д. Промышленность – основа жизнеспособной демократии [Електронний ресурс] / Дэни Родрик // Ведомости. – 2011. – 18 авг. – Режим доступу: http://www.vedomosti.ru/opinion/news/1343272/proizvodstvennyj_imperativ (http://www.vedomosti.ru/opinion/news/1343272/proizvodstvennyj_imperativ) (дата перегляду: 24.11.2015). – Назва (http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=31:2010-06-13-21-09-40&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27%20Назва) з екрана.

8. Бондар-Підгурська О. В. Реінжиніринг як універсальний інструмент інноваційного розвитку економіки / О. В. Бондар-Підгурська // Проблеми економіки. – 2014. – №4. – С. 84–90.

9. Никитенко П. Г. Методология динамического прогнозирования социально-экономического развития государства с учетом последствий мирового финансово-экономического кризиса / П. Г. Никитенко, Г. Т. Кулаков, О. В. Бондар // Проблеми інноваційного розвитку і креативна економічна думка на рубежі століть: А. К. Шторх, С. Ю. Вите, А. А. Богданов : матеріали міжнарод. науч.-практ. конф., (Мінськ, 25–26 марта 2010 г.). – Мінськ : [б. в.], 2010. – С. 279–285.

10. Лабскер Л. Г. Теория критериев оптимальности и экономические решения : монография / Л. Г. Лабскер. – 2-е изд. – Москва: КноРус, 2014. – 742 с.

11. Сороко Э. М. (<http://opac.mpei.ru/notices/index/IdNotice:106416/index.php?url=/auteurs/view/34953/source:default>) Золотые сечения, процессы самоорганизации и эволюции систем. Введение в общую теорию гармонии систем / Э. М. Сороко (<http://opac.mpei.ru/notices/index/IdNotice:106416/index.php?url=/auteurs/view/34953/source:default>) – 2-е изд. – Москва : Эдиториал УРСС, 2006. – 264 с.

12. Кулаков Г. Т. Феномен золотого сечения как фактор структурной устойчивости и гармонии динамических систем / Г. Т. Кулаков, В. В. Кравченко, О. В. Бондар-Подгурская // Математичне моделювання процесів в економіці і управлінні проектами і програмами : матеріали міжнарод. науч.-практ. конф., (Коблево, 14–20 верес. 2015 р.). – Харків : ХНУРЕ, 2015. – С. 116–119.

13. World Intellectual Property Report 2011. The Changing Face of innovation [Electronic resource] – Електрон. текст. дані. – Mode of acces: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf (http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf) (2011). – Назва з титул. екрана.

14. Івацьо О. В. Вартісне оцінювання об'єктів інтелектуальної власності в ринковій економіці / О. В. Івацьо // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки: матеріали XVI міжнародної науково-практичної конференції (Алушта, 10–15 вересня 2012 г.) Національна академія наук України, Центр досліджень науково-технічного потенціалу і історії ім. Г. М. Доброва НАН України, Творчий союз НІО Крима. – Симферополь: ІТ «АРИАЛ». – 488 с. – С. 328

15. Бондар-Підгурська О. В. Науково-методичний підхід до прогнозування та оцінки ефективності системи управління сталим інноваційним соціально орієнтованим розвитком економіки на основі модернізованого індексу людського розвитку / О. В. Бондар-Підгурська // Проблеми економіки. – 2015. – № 4 – С. 99–107.

16. Бондарь-Подгурская О. В. Средний класс как необходимое условие устойчивого инновационного социально ориентированного развития экономики / О. В. Бондарь-Подгурская // Бизнес-Информ. – 2015. – №7. – С. 61–66.

17. Львов Д. С. Миссия России (гражданский манифест) / Д. С. Львов – Москва : Институт экономических стратегий, 2006. – 56 с.

References.

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Concept of State Target Economic Program development of the industry in 2020", available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR130603.html (Accessed 20 March 2016).
2. Press service of the National Forum of Trade Unions of Ukraine (2011), "The social results of 2011: the gap between rich and poor and the elimination of social obligations", available at: <http://maidan.org.ua/2011/12/sotsialni-pidsumky-2011-roku-prirva-mizh-bahatymy-i-bidnymy-ta-likvidatsiya-sotsialnyh-zobovyazan> (<http://maidan.org.ua/2011/12/sotsialni-pidsumky-2011-roku-prirva-mizh-bahatymy-i-bidnymy-ta-likvidatsiya-sotsialnyh-zobovyazan>) (Accessed 20 March 2016).
3. Jarmolovich, M. F. (2008), *Formirovanie novogo oblika jekonomiki na osnove perehoda k innovacionno-orientirovannoj investicionnoj politike* [Formation of a new image of the economy on the basis of transition to innovation-oriented investment policy], *Pravo i jekonomika*, Minsk, Belarus.
4. Bazhal, U. M. (2016), "The present work of Tugan-Baranowski", available at: http://iee.org.ua/ru/sub_page/5 (Accessed 20 March 2016).
5. Vyshnevskyy, A. S. (2014), "The social orientation of the production: the role of Ukraine in the process of socialization of the economy and the direction of structural changes", *Industrial economics*, vol.2 (66), pp. 68-77.
6. Solovyov, V. P. (2011), "New opportunities and new challenges of innovation development of economy: experience self-interview", *Innovations*, vol.9 (155), pp. 90-97.
7. Rodryk, D. (2011), "Industry - the basis of a viable democracy", available at: http://www.vedomosti.ru/opinion/news/1343272/proizvodstvennyj_imperativ (Accessed 20 March 2016).
8. Bondar-Pidhurska, O.V (2014), "Reengineering as a universal tool for innovation development of economy", *Problems of Economics*, vol.4, pp. 84-90.
9. Nikitenko, P. G. Kulakov, G. T. and Bondar, O. V. (2010), "Methodology dynamic forecasting of socio-economic development of the country in the aftermath of the global financial and economic crisis", *Problemy innovacionnogo razvitiya i kreativnaya ekonomicheskaya mysl na rubezhe vekov* *Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii* [Problems of innovative development and creative economic thought at the turn age Proceedings of the international scientific-practical conference], Minsk, Belarussia, 25-26 March, pp. 279-285.
10. Labsker, L.G. (2014), *Teorija kriteriev optimal'nosti i jekonomicheskie reshenija* [Theory of optimality criteria and economic decisions], KnoRus, Moscow, Russia.
11. Soroko, E. M. (2006), *Zolotyje sechenija, processy samoorganizacii i jevoljucii sistem. Vvedenie v obshhuju teoriju garmonii sistem* [Golden section, the processes of self-organization and evolution of systems. Introduction to the general theory of harmony systems], Jeditorial URSS, Moscow, Russia.
12. Kulakov G.T., Kravchenko, V.V and Bondar-Podhurskaya, O.V. (2015), "The phenomenon of the golden ratio as a factor in structural stability and harmony of dynamic systems", *Matematichne modeljuvanja procesiv v ekonomici i upravlinni proektami i programami* *Materiali mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [Mathematical modeling of processes in the economy and the management of projects and programs materials Intern. nauk. and practical], Koblevo, Ukraine, 14-20 Sept, pp. 116-119.
13. WIPO (2011), "World Intellectual Property Report 2011. The Changing Face o innovation", available at: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/944/wipo_pub_944_2011.pdf (Accessed 20 March 2016).
14. Ivato, E.V. (2012), "Cost evaluation of intellectual property objects in a market economy", *Problemy i perspektivy innovacionnogo razvitiya jekonomiki: materialy XVI mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii* [Problems and perspectives of innovation development of economy: Proceedings of the XVI International Scientific and Practical Conference], Alushta, Ukraine, 10-15 Sept, P. 328.
15. Bondar-Pidhurska, O.V. (2015), "Methodical approach to forecasting and evaluation system of sustainable innovative socially oriented economic development through modernized human development index", *Problems of Economics*, vol.4, pp. 99-107.
16. Bondar-Podgurskaya, O.V. (2015), "Middle class as a prerequisite for sustainable innovative socially-oriented economic development", *Business-Inform*, vol.7, pp. 61-66.
17. Lvov, D. S. (2006), *Missija Rossii (grazhdanskij manifest)* [Russian Mission (civil manifesto)] , Institut jekonomicheskikh strategij, Moskva, Russia.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2016 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir.net

428

130

(<http://www.bigmir.net/>)

Бропу.

ТОВ "ДКС Центр"